

RN-3
①

(i) Printed Pages : 7 Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

1	7	5	1	7
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 6th Semester
(2055)**

ECONOMICS (In all Mediums)

Paper : Indian Economy

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 90

Note :— (1) Attempt **FIVE** questions in all. Question No. 1 is compulsory. Attempt **ONE** question each from Units I, II, III, & IV.

(2) For private candidates, who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

1. Attempt any **NINE** of the following :

- (1) Any two causes of low productivity in Indian agriculture.
- (2) Any two objectives of IADP.
- (3) What do you mean by Green Revolution ?
- (4) Any two problems of industrial development in India.
- (5) What do you mean by BSNL ?

- (6) What do you mean by industrial policy ?
- (7) What do you mean by tax-GDP ratio ?
- (8) What do you mean by balance of trade ?
- (9) Define MNC.
- (10) Disguised unemployment.
- (11) Define relative poverty.
- (12) Consumer education. 9×2=18

UNIT-I

2. Explain the main features of Indian economy on the eve of independence. 18
3. Explain the importance of agriculture in Indian economy. 18

UNIT-II

4. Explain the main defects of public sector enterprises in India. 18
5. Write a detailed note on Cotton Textile industry in India. 18

UNIT-III

6. Write a detailed note on Centre-State financial relations in India. 18
7. Explain the recent changes in the composition and direction of India's foreign trade. 18

UNIT-IV

8. Explain achievements under economic planning in India. 18
9. What are the causes of inflation ? Explain the steps taken by the government to control inflation. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) कुल पाँच प्रश्न करें। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट I, II, III और IV में से एक प्रश्न करें।

(2) निजी उम्मीदवारों के लिए, जिनका आंतरिक मूल्यांकन के लिए पहले आकलन नहीं किया गया है, उनके द्वारा प्राप्त अंक आनुपातिक रूप से आंतरिक मूल्यांकन के बदले में पेपर के अधिकतम अंक तक बढ़ा दिए जाएंगे।

1. निम्नलिखित में से कोई नौ भाग करें :

- (1) भारतीय कृषि में कम उत्पादकता के कोई दो कारण।
- (2) आई.ए.डी.पी. के कोई दो उद्देश्य।
- (3) हरित क्रांति से आप क्या समझते हैं ?
- (4) भारत में औद्योगिक विकास की कोई दो समस्याएँ।
- (5) बी.एस.एन.एल. से आप क्या समझते हैं ?
- (6) औद्योगिक नीति से आप क्या समझते हैं ?

- (7) कर-जी.डी.पी. अनुपात से आप क्या समझते हैं ?
 - (8) व्यापार संतुलन से आप क्या समझते हैं ?
 - (9) एम.एन.सी. (MNC) को परिभाषित करें।
 - (10) छुपी बेरोजगारी।
 - (11) सापेक्ष गरीबी को परिभाषित करें।
 - (12) उपभोक्ता शिक्षा।
- 9×2=18

यूनिट-I

2. स्वतंत्रता की पूर्व संध्या पर भारतीय अर्थव्यवस्था की मुख्य विशेषताएं बताइये। 18
3. भारतीय अर्थव्यवस्था में कृषि के महत्व की व्याख्या करें। 18

यूनिट-II

4. भारत में सार्वजनिक क्षेत्र के उद्यमों के प्रमुख दोष बताइये। 18
5. भारत में सूती कपड़ा उद्योग पर एक विस्तृत नोट लिखें। 18

यूनिट-III

6. भारत में केंद्र-राज्य वित्तीय संबंधों पर एक विस्तृत नोट लिखें। 18
7. भारत के विदेशी व्यापार की संरचना और दिशा में हाल के परिवर्तनों की व्याख्या करें। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਕੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਪਲਬਧਿਯੋਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕਰੋਂ। 18
9. ਸੁਦ੍ਰਸ਼ਯੀਤਿ ਕੇ ਕਾਰਨ ਕਯਾ ਹੈ ? ਸੁਦ੍ਰਸ਼ਯੀਤਿ ਕੋ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਦਮੋਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕਰੋਂ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ I, II, III ਅਤੇ IV ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(2) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਅਧਿਕਤਮ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਭਾਗ ਕਰੋ :

- (1) ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਘਟ ਉਤਪਾਦਿਕਤਾ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਨ।
- (2) ਆਈ. ਏ. ਡੀ. ਪੀ. ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਉਦੇਸ਼।
- (3) ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (4) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।
- (5) ਬੀ. ਐਸ. ਐਨ. ਐਲ. ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (6) ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (7) ਕਰ - ਜੀ. ਡੀ. ਪੀ. ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(8) ਵਪਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(9) ਐਮ. ਐਨ. ਸੀ. (MNC) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(10) ਸੁਪੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ।

(11) ਸਾਪੇਖਿਕ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(12) ਉਪਭੋਗੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

3. ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਰਵਜਨਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੂਤੀ ਕਪੜਾ ਉਦਯੋਗ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਤੀ ਸੰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18

7. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੋਜਨ ਦੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

18

9. ਮੁਦਰਾ ਸਫੀਤੀ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ? ਮੁਦਰਾ ਸਫੀਤੀ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

18